

דְּחִילָא דִּינִי גְבָרִין דְּקָשׁוּט דְּסָגֵן
לְקַבְּלָא מְמוֹן וּתְמַנֵּי עֲלֵיהוֹן רַבְּנֵי
אֲלֵפִין רַבְּנֵי מְאֹתָא רַבְּנֵי חֲמִשִּׁין
וּרְבָנֵי עֶשְׂרִינְיָתָא: כב וידונון ית

בָּהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן: כא וְאֵתָה תַּחֲזֶה מִכָּל־הָעַם
אֲנָשֵׁי־חַיִל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אַמַּת שְׂנְאֵי בַצַּע וְשִׁמְתָה
עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מְאֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֵת: כב וְשִׁפְטוּ אֶת־

ועמוד העם. יושב כמלך וכולן עומדים, והוקפה הדבר ליתרו שהיה מזלזל
בכבודן של ישראל צ והוכיחו על כך, שנאמר מדוע אתה יושב לבדך וכלם
ללצים (מכילתא): מן הבקר עד הערב. ק אפשר לומר כן. אלא כל דיין שדן
דין אחת לחמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בתורה
כל היום, וכאילו נעשה שופק להקב"ה ר במעשה בראשית שנאמר בו והי
ערכ וגו' ובראשית אה; מכילתא: שפת (טו) כי יבא. כי באל ש לשון הווה:
לדרש אלהים. כתרוממו, למתבע אולפן, לשאלו תלמוד מפי הגבורה: (טז)
כי יהיה להם דבר בא אלו. ת מי ש[א] היה לו [ה]דבר בא אלו: (יז) ויאמר
חתן משה. לך כבוד קוראו הכתוב, חותנו של מלך: (יח) נבל תבול.
כתרגומו. ולשונו ל' כמיסה, פלישטרא"ל בלע"ז, כמו והעלה כבל וירמיה ח:ג)
כנבול עלה מגפן וישעיה לז:ד) שהוא כמו ש"ע חמה וע"י קרח וכחו טז

וכללה: גם אתה. לרבות אהרן וחור וע' זקנים (מכילתא): כי כבוד ממך.
כבדו רב יותר מכתך: (יט) איעצך ויהי אלהים עמך. בעלמא, אמר לו לא
הימלך בגבורה (מכילתא): היה אתה לעם מול האלהים. שלח ומלין בינוס
למקום ושאל משפטים מאתו: את הדברים. דברי ריבוס: (כא) ואתה
תחזוה. א ברוה"ק שולך (מכילתא): אנשו חיל. עשירים, שאין לריכין
להחניף ולהכיר פנים (מכילתא): אנשו אמת. אלו בעלי הכתובה שהם כדאי
לסמוך על דבריהם, שעי"ן כן יהיו דבריהם נשמעין (מכילתא): שנאי בצע.
שזנאין את ממונם בדיון, כההיא דלמריין כל דיינא דמפקין ממונא מיניה
דיינא לאו דיינא הוא (ב"ב נח:): שרי אלפים. הם היו שש מאות שרים לשש
מאות אלף: שרי מאות. שש אלפים היו: שרי חמשים. י"ב אלף: שרי
עשרות. ששים אלף (סנהדרין יח:): (כב) ושפטו. ב וידונון (אונקלוס) לשון לווני:

תַּגְּבֹהַּ ס לֹא־תַעֲנֶה בְּרַעְךָ עַד שֶׁקָּרָא: ס לֹא
תַּחֲמֹד בֵּית רַעְךָ ס לֹא־תַחֲמֹד אִשְׁת רַעְךָ וְעַבְדוֹ
וְאִמָּתוֹ וְשׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְךָ: פ

אבן עזרא

מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא
יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אף על
פי שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו.
ככה כל משכיל צריך שידע כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו
אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו השם. ואמר
קהלת (לאשר) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב כא).
ואמרו חכמים (מ"ק כח). בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא
מילתא אלא במזלא. ובעבור זה, המשכיל לא יתאוה ולא
יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא
נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו
ולא ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע
שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו
ותחבלותיו, על כן יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב
בעיניו יד]. והנה נשלם פירוש עשרת הדברים: אומר אחד
מחכמי הדור, ידענו כי תשעה גלגלים הם כנגד תשעה מספרים,

וכאשר לא נגענוך (בראשית כו כט) לא נגענו בך. והש
עד שקר שהוא בן מות, והוא שכתוב עליו ועשיתם
כאשר זמם לעשות לאחיו (דברים יט יט): ויד לא תחמוד
אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא
יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו
ועתה אתן לך משל. דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא
ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה,
כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד

הַלְכוֹת הַנְּהַגְת אָדָם בְּבִקְר סִימָן א

הַלְלוּהָ, שֶׁהַתְּפִלָּה שִׁיתְפַּלֵּל בְּאוֹתָן הַשְּׁעוֹת עַל הַחֲרָבָן וְעַל הַגְּלוּת רְצוּנָה: ג (ט) יִרְאוּי לְכָל יִרְא שְׁמַיִם
(י) שִׁיחָא מִצַּר וְדוֹאג עַל (יא) חֲרָבָן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ: ד הַטּוֹב מְעַט תַּחֲנוּנִים (ח) [ט] בְּכֹנְנָה מֵהַרְבּוֹת
(יב) בְּלֹא כֹנְנָה: ה יִטּוֹב לֹדְמֵר (ט) פְּרִשְׁת הַעֲקֵדָה וּפְרִשְׁת הַמֶּן וְעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת *וּפְרִשְׁת עוֹלָה
וּמִנְחָה (יד) [י] וְשִׁלְמִים (טו) וְחֲטָאת וְאָשָׁם: הִגָּה וְדָקָא בְּיַחֲדִיד מִתָּר לֹדְמֵר עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם, אֲכָל אָסוּר

בְּאֵר הַגּוֹלָה*
ד ר"א ש שם ה ט
ו שם בְּטוֹר ז טמ
לב ח תַּעֲנִית
ומגלה לא

מאמרי חז"ל: ה (יג) פְּרִשְׁת הַעֲקֵדָה. (כו) קָדַם פְּרִשְׁת הַקְּרָבָנוֹת. וְיִכּוֹל לֹדְמֵר פְּרִשְׁת הַעֲקֵדָה וּפְרִשְׁת הַמֶּן אֲפִלּוּ בְּשֶׁבֶת. וְאִין דִּי
בְּאֵמִירָה, (כח) אֵלָא שִׁיתְבּוֹנֵן מֵה שֶׁהוּא אוֹמֵר וְיִכְפִּיר נִפְלְאוֹת ה'; וְכֵן מֵה שֶׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא: כָּל הַאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדוֹד שְׁלֹש פְּעָמִים בְּכָל
יוֹם מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, גַּם־פֶּן בְּאִפְּן זֶה. וְטַעַם לְאֵמִירַת כָּל זֶה, (כט) פִּי פְּרִשְׁת עֲקֵדָה בְּדִי לְזַכֵּר זְכוּת אָבוֹת בְּכָל יוֹם,
וְגַם בְּדִי לְהַכְנִיעַ יְצֵרוֹ כְּמוֹ שֶׁמֶסֶר יִצְחָק נִפְשׁוֹ; וּפְרִשְׁת הַמֶּן, בְּדִי שֶׁאֲמִין שֶׁכָּל מְזוֹנוֹתַי בְּאִין בְּהַשְׁנָחָה פְּרִטִית, וּבְכִרְתִּיב "הַמְרַבָּה לֹא
הַעֲדִיף וְהַמְמַעִיט לֹא הַחֲסִיר", לְהוֹרוֹת שֶׁאִין רַבּוּי הַהִשְׁתַּדְּלוּת מוֹעִיל מְאוּמָה. וְאֵיחָא בִּירוּשְׁלָמִי בְּרַבְּנֵי: כָּל הַאוֹמֵר פְּרִשְׁת הַמֶּן, מְבַטֵּחַ
לוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַעְטוּ מְזוֹנוֹתָיו. וְעֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, בְּדִי שִׁזְכֹּר בְּכָל יוֹם מְעַמֵּד הַר סִינַי וְיִתְחַזַּק אֲמוּנָתוֹ בֵּה. וּפְרִשְׁת הַקְּרָבָנוֹת, דְּאֵמִרִין
בְּמִנְחוֹת: זֹאת תּוֹרַת הַחֲטָאת, כָּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאת כְּאֵלּוּ הַקְּרִיב חֲטָאת וְכַיִּי: (יד) וְשִׁלְמִים. וְהוּא הַדִּין (ל) פְּרִשְׁת תּוֹדָה, דְּגַם